

Csiky Zoltánné

Nagyszülői hálózat megszervezése a fiatal családok érdekében

Szeretettel köszöntöm önöket a NOE elnöksége nevében! Farkas Péter szelíd erőszakának engedve vállaltam, hogy rövid ideig igénybe veszem türelmüket. A NOE-t talán nem kell részletesen bemutatnom, hisz az 1987-ben alapított civil szervezet máig a legnépesebb egyesület Magyarországon. Az alapító atyák és anyák akkor még kisgyermekes szülők, mára már sokunokás, talán dédunokás nagyszülők.

A NOE szellemiségét számomra A kis-herceg írója – Antoine de Saint-Exupéry – szavai fejezik ki legszemléletesebben: *„Csak akkor lélegzünk szabadon, ha egy rajtunk kívül álló közös cél köt össze testvéreinkkel; ilyenkor ráeszmélünk, hogy szeretni nem annyit jelent, mint egymás szemébe nézni, hanem azt jelenti: együtt nézni ugyanabba az irányba!”*

Ez a közös szemlélet foglalja keretbe tetteinket, ez vezérelt bennünket a NAT-bizottság munkájában és a Népesedési Kerekasztallal közös ténykedésünkben. Ez adta az első Orbán-kormány idején két építész szakértőnk (Cser Károlyné, Dombai Lászlóné) kezébe a „rajzcseruzát”, hogy felvázolják a fiatalok fészeképítéséhez legfontosabb anyagi lehetőségeket a szocpol néven ismertté vált szociálpolitikai támogatás kidolgozásához. Ezért csatlakoztunk a Családháló magzatvédelmi felhívásához, és ezért támogatunk minden kezdeményezést, amely távlatos gondolkodásunk eredményeként talán ismét az emelkedő nemzetek sorába emel bennünket.

Minden, jövővel kapcsolatos szándék és tett mögött ott van a megvalósulás reményébe vetett hit. Hit abban, hogy az új Nemzeti Alaptanterv a családi életre nevelés programjával, az Alaptörvénybe foglalt magzatvédelmi törvény és minden, a családokat érintő intézkedés segíteni hivatott bennünket, hogy megélhessük a boldog nagyszülői kort.

Elszomorító a népességfogyás egész Európában, sok ország küszködik a jóléti társadalmakban a demográfiai mélypont feloldásával.

Mit tehet a „nagy család” azért, hogy a bennünket követő nemzedékek elindulhassanak egy bizakodóbb jövő felé? Bár a NOE egy politikailag semleges, rasszok és vallások felett álló civil szerveződés, ne legyünk álszentek: az én ismereteim és a magánstatisztikám alapján szervezetünkben az aktívan feladatot vállaló nagyszülők megerősíthetnek bennünket Czákó Gábor alábbi sorainak igazságában:

„Nagyboldogasszony és Kisboldogasszony között elgondolkodhatunk a lányokról. Az anyáknak van ünnepük, amit 364 anyátlan nap környez, talán mert nem elég erős az anyák napjának fundamentuma, a lányokat hosszú ideje egyre kevesebben tanítják arra, hogy egykor anyák lesznek és házastársak – de hasonló a fiúk helyzete is. Kozmetikusnak készülünk, mérnököknek, orvosnak, kőművesnek, és a leckékből sorra kimarad az emberi lét alapját képező mondat, amit a galileai kamaszlány mondott valaha az anyáknak: *Legyen nekem a te igéd szerint* – és vállalta a legkeményebb asszonysorsot. Tőlünk kevesebbet kér az élet: csak annyit, hogy szeressük egymást, gyermekeinket ne öljük meg, hogy teremtsünk otthont a párunknak és családuknak, hogy ne adjuk oda a mindent a kevésért, a boldogságot a boldogulásért.”

Mit tehet, és mit kéne tegyen a NOE keretein belül a nagyszülői hálózat, hogy e szerteágazó, több problémát érintő kérdést kezelni lehessen?

Már évekkel ezelőtt tapasztaltuk, hogy fiatal nagycsaládosaink a gyermekek és munka mellett képtelenek rendszeresen munkát vállalni a NOE-ban. Ezt is szem előtt tartva, többen elhatároztuk, hogy megpróbálunk aktívabban működni a közéletben. Nem volt nehéz, mert több, családot érintő országos programban vállaltunk szerepet már az első Orbán-kormány idején is (ld. szocpol).

Az új NAT Családi életre nevelés című tervezetén közösen dolgoztunk egy pedagógus kolléganővel, és örömmel tapasztaltuk elképze-

léseink megjelenését a tantervben. Mindannyian tudjuk, hogy a mostani konferencia címe is utalás a családra. Ha a mai család már nem ismeri a régiek szokásait, nem működnek a többgenerációs modellek, akkor a hagyományokat a 24. órában is fel kell élesztetni, s meg kell tanítani gyermekeinknek, unokáinknak.

1998-ban Gödöllőn „A társadalom bölcsője a család” (A Család élte a társadalmat) címmel a NOE negyedik családkongresszusán hangzott el Kopp Mária Család és társadalom című előadása, s benne a következők: *„Alapvető cél a generációk közötti összefogás lehetőségének biztosítása. Az idősokban rendkívül erős a segítő-készség, a teljesítménymotiváció; ezzel a társadalomnak élnie kellene. A nyugati társadalmaknak egyik legfőbb erőforrása az önkéntes munka. Az időskori személyiségfejlődés a generációs felelősségvállalást jelenti, ezzel a személyiségfejlődés legmagasabb fokára juthat az idős ember, ennek hiányában az izolálódás, a boldogtalanság testileg és lelkileg is felőrli. Minden olyan helyi kezdeményezést támogatni kell, amely az időseknek alkalmat ad arra, hogy segítsenek környezetükben.”*

A NOE-ban ez a szellemiség olyan természetességgel érvényesül, hogy talán szervezni sem kell a feladatra az én korosztályomat. Nem véletlen, hogy Kopp Mária tragikus halála után a Népesedési Kerekasztal munkáját az a Benkő Ágota vállalta vezetni, aki évekig a NOE elnöke volt.

Most pedig jöjjön néhány idézet Morvay Zsuzsi (alapító tagunk) nagyszülői morzsáiból:

- „Mostanában éppen ezt a szerepet gyakorlom meglehetősen intenzitással.”

- „A legjobb bébiszitter valamelyik nagyszülő, aki rendszeresen porondra tud lépni.”

- „Nemcsak a gyerekek kell a nagyszülőhöz szoknia, de a nagyszülőnek is az unokájához, hogy a szülőhöz hasonlóan tudja értékelni a gyerek megnyilvánulásait.”

- „Ha a nagyszülőnek éppen olyan szakmája, tudása van, beszédkorrektúra, gyógytornáztatás, kirándulás, sielés, matek, idegennyelvi stb. korrepetálás is előfordulhat. Nagy tekintélyre tehetünk szert babaruha varrásával, kötésével, játékautó megszerelésével, s főleg játékkészítéssel. Az utóbbi feladatok elvégzésében a nagypapák is jelentős szerepet vállalhatnak.”

- „A gyereknevelésében a szülő elveit, kívánságát mindig tiszteletben kell tartani. Ez azonban nem

akadálya annak, hogy a gyerek távollétében megbeszéljük a szülőkkel, hogy valamely probléma okát, megoldását miben látnánk. Nem biztos, hogy nem éppen a mi véleményünk fog megváltozni, hiszen nem feltétlenül vagyunk birtokában minden információnak.”

Néhány nagyszülőtársal való beszélgetés meggyőzött arról, hogy a nagyszülői feladatokat is tanulni kell. A Képmás magazin kurátoraként ebben az évben is díjazni fogjuk a családról szóló legértékesebb tévéműsorokat, újságcikkeket, s a véletlen szerepe, hogy a szeptemberi jelölések egyik anyaga a nagyszülő-unoka témával azonos. Ehhez a témához szóltak hozzá Baktay Zelka és Baktay Miklós pszichológus házaspár. Az ő gondolataikból idézem az alábbiakat:

- „A nagyszülő is kezdő a saját szerepében.”

- „A szülők számára önmagában komoly megpróbáltatás a szülővé válás, a nagyszülőnek pedig mindez kettős feladatot jelent: egyrészt végképp megélik gyermekük kirepülését, másrészt bele kell találniuk egy új szerepbe, a nagyszülőségbe is. Utóbbiban ők épp annyira kezdők, mint gyerekeik a szülősködésben.”

- „A lehetséges konfliktuspontok közé vehetjük a gyerek-nem-nevelés kérdését is: a nagyszülők manapság még fiatalnak érzik magukat, úgy gondolják: végre eljött az ideje, hogy kiélvezzék életük eredményét, learassák munkájuk gyümölcsét. Emiatt a gyermekgondozásban, nevelésben magára hagyják az ifjú szülőpárt, akiknek párkapcsolatát segítség híján könnyedén felmorzsolja a szülőség.”

- „A másik véglet természetesen az, amikor a nagyszülők nem fogadják el gyermekeiket szülőként, ezért helyükre beállva a saját kezükbe akarják venni az unokáik nevelését.”

- „További nehezítő körülmény, hogy a nagyszülők számára csak az unokák egyik szülője saját gyermek, a másik nyilvánvalóan más identitást, eltérő szokásokat hordoz, ezért vele szinte törvényszerűen konfliktusba kerülnek. Mivel az anyák az apukáknál sokkal exponáltabbak, ezért leginkább az anyós-meny konfliktusra nagy az esély. Rivalizálás.”

Az interneten megjelent hozzászólások ismét megerősítettek abban, hogy helye lenne nagyszülői képzésnek. A magam nevében, a NOE-t képviselve kijelentem, amennyiben az NCSSZI nagyszülői hálózatot szeretne szervezni, a NOE kész ebben együttműködni. Koordinátorként magamat mint kollégiumi tagot felajánlom segítségül.

Látszólag nem ideillő téma, pedig nagyon is aktuális a pótnagyszülői hálózat helyzete. Albert Schweitzer szerint arra születünk, hogy másokat szolgáljunk: *„Az igazi etika különös tanítást sugall. Azt mondja: boldog vagy, ezért arra hívatál, hogy sokat adj tovább. Amivel egészségben, adottságokban, teljesítőképességekben, sikerben, szép gyermekkorban, harmonikus otthoni körülményekben többet kapsz, mint mások, azt nem fogadhatod úgy, mint magától értetődőt. Annak árát le kell rónod. Az életnek életért való odaadásában rendkívülit kell teljesítened.”*

Erről szól a pótnagyszülői szolgálat. Vannak olyan fiatal nagyszülő-jelöltjeink, főleg vidéken, akik pótnagyszülői feladatot vállalnak barátaik és ismerőseik körében. Az ő segítőkészségüket hallva jutott eszembe a Németországban régóta működő segítő szolgálat, ami önkéntes, pénz nélkül végzett munkát jelent.

Szívesen említek egy-két gondolatot a pótnagyszülői feladattal kapcsolatban. Németországban ezt a munkát a „Freiwillige Agentur” irányítja. (Freiwillig = az a foglalkozás, amiért nem kapnak pénzt, önszántunkból csinálják.) Ennek csak egy része a pótszülői csoport. Vannak, akik demens betegekkel foglalkoznak, vagy az öregek otthonában látogatják a beteg, idős embereket, vagy kórházakban felolvasnak a gyerekeknek, stb. A csoportoknak van külön egy vezetője, aki maga is pótnagyszülő – ő a koordinátor a pótnagyszülők és a szülők között. Mindez úgy zajlik, hogy a szülő jelentkezik ebben a szociális-kulturális központban, ahol bejelenti az igényét, s elmondja az elképzelését, pl: milyen gyakran lenne szüksége segítségre, hetente 1x vagy 2x, hány órában, hol, a gyermek otthonában vagy a pótnagyszülőnél stb. A koordinátor megismerkedik először a szülőkkel, és javasolja a listán lévő pótnagyszülőnek ezt a lehetőséget. A második lépésben szervez egy találkozót a szülők és a pótnagyszülő között. Ha a bemutatkozás után úgy döntenek, hogy megpróbálják, akkor van egy próbaidő, s ha minden az elképzelésük szerint megy, s természetesen a gyermek is elégedett, az lenne az ideális.

Mesebeli történet, öt évvel ezelőtt kezdődött: Nyilas Kálmánné Irénke egy nógrádi falucska nyugdíjas klubjának vezetője és idős barátnői elhatározták, hogy feldolgozzák kertjük felesleges terményeit, amelyekkel megajándéko-

nak egy budapesti vagy nagyvárosi NOE-s egyesületet. A programnak találóan a Tápláló szeretet nevet adták.

Asztalosné Zupcsán Erika, az Emberi Erőforrások Minisztériumának helyettes államtitkára, valamint munkatársa, Nemes Attila felkarolták ezt a programot, és a minisztérium javaslatára az Európai Unió, mint követendő jó példát, bevette programjába. Ennek a szép feladatnak magam vagyok a mindenese, fontoskodom a „tápláló szeretet” körül. Megtudtam, hogy az adományozók nagy része idős asszony, elteti őket a tápláló szeretet. Kedves gesztusaiért a tavalyi évben 150 karácsonyi köszöntőlapot kaptak a megajándékozottak hálás gyermekeiktől. Hihetetlen, de e munkájuk hatására még a betegségeik, az elhagyatottságérzetük is csökkent, felvillanyozta őket hasznosságuk élménye. Az idős hölgyeket megismerve bátran mondhatom, hogy nemes adományaikkal nagyszülői feladatot vállalnak évről évre. 2012-ben, a NOE 25. születésnapján rendezvényünkön megjelent közjogi méltóságoknak is adtunk üvegeinkbe zárt tápláló szeretetünkből.

Végezetül engedjenek meg egy személyes vallomást: férjemmel – 3 gyermekünknek hála –, eddig 14 kedves és tehetséges unoka nagyszülei vagyunk. Többször megkérdeztük már egymástól, megérdemlünk-e ennyi jót. Van-e szerepünk abban, hogy gyermekeink ilyen nagy ajándékot adtak nekünk. Goethe szomorúan írta valahol: „Nem művészet megöregedni, művészet azt elviselni.” A nagyszülői feladatot is lehet művészi szinten végezni, és nem munkának felfogni. Nem feladva személyes életterünket, de erős „tölgyfakaróként” ott kell állni a facsemeték mellett, tisztelve a szülők akaratát, nem feladva elveinket.

Ne legyünk mártírszülők és nagyszülők, ne kérdezzük, gyermekeink hány utódot szeretnének, örüljünk minden új életnek, adjuk tovább azt az „ősbizalmat”, amit mi is szüleinktől kaptunk. Tanuljunk meg minden jóért köszönetet mondani, a rosszat megbocsátani – ez nagyszülői hitvallásunk lényege.

Köszönöm türelmüket!